

30.5.2008

Oikeudellinen osasto

## **RAJA- JA MERIOSASTONKOMMENTIT LAKIUUDISTUKSEEN 30.5.2008**

### **1. Frontexin maksamat korvaukset**

s.27, Rvlaki 15c§, yksityiskohtaiset perustelut:

Toisesta virkkeestä alkaen teksti: *"Yhteisiin operaatioihin ja kokeiluhankkeisiin...."* aina luvun loppuun asti ei vastaa nykyistä korvauskäytäntöä.

Teksti voitaisiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: *"Frontex korvaa jäsenvaltioille operaatioihin osallistumisesta täysimääräisesti matkat, majoituksen, päivärahat, kaluston käytöstä aiheutuneet kustannukset ja muut operaatiosta aiheutuneet kulut. Jäsenvaltioiden maksettavaksi jäävät kiinteät palkat ja niihin liittyvät mahdolliset lisät."*

### **2. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen koulutustausta**

s. 34, Pakkokeinolaki 6§, yksityiskohtaiset perustelut:

Perusteluissa todetaan: *"Kaikilla luetteloön lisätyillä olisi vähintään alempi korkeakoulututkinto sekä tutkinnanjohtajan koulutus"*.

Tämä vastaa tilannetta muutaman vuoden päästä mutta vielä useiden vuosien ajan RVL:lla lienee tarvetta nimetä pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten listaan myös opistoupseereita. Tämä tulisi kirjata perusteluihin esim. *"... tutkinnanjohtajan koulutus sekä vähintään alempi korkeakoulututkinto tai opistoupseerin jatkokoulutus, joka voidaan tässä yhteydessä rinnastaa tasoltaan sotatieteiden kandidaatin saamaan koulutukseen."*

### 3. Kulkuneuvojen tarkastaminen rajatarkastusten yhteydessä

s.44, Rvlaki 28§ kohta 6) ottaa tilapäisesti haltuunsa asiakirjoja, tavaroita ja kulkuneuvoja, tarkastaa ja kohdistaa niihin etsintä Schengenin rajasäännösten edellyttämässä laajuudessa sekä tehdä matkustusasiakirjoihin Schengenin rajasäännöstyössä ja laissa säädettyjä merkintöjä;

Mitä tarkoitetaan kulkuneuvojen tarkastamisella ja niihin kohdistettavalla etsinnällä Schengenin rajasäännösten edellyttämässä laajuudessa?

SBC:n 7 artikla:

1. *Rajavartijat valvovat rajanylitysliikennettä ulkorajoilla tarkastuksin. Tarkastukset suoritetaan tämän luvun säännösten mukaisesti.*

*Myös kulkuneuvot ja rajat ylittävien henkilöiden hallussa olevat esineet voidaan tarkastaa. Suoritettaviin etsintöihin sovelletaan kunkin jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.*

Loput kohdat 2-7 koskevat henkilöiden tarkastamista.

SBC:n mukaan kulkuneuvot voidaan tarkastaa kansallista lainsäädäntöä soveltaen. Nyt tehdyssä lakimuutosesityksessä kansallisessa lainsäädännössä (Rvlaki 28§) todetaan, että kulkuneuvot tarkastetaan SBC:n edellyttämässä laajuudessa. Eli viittaukset menevät ristiin.

Rvlain 28§:än tulisi lisätä kohta, jossa säädetään rajatarkastuksiin liittyvästä kulkuneuvojen ja hallussa olevien esineiden tarkastamisesta ja niiden kohdistetusta etsinnästä ilman rikosepäilyä. Perusteluihin tulisi kirjata, että tämän tarkoituksena on paljastaa kulkuneuvoihin, niissä kuljetettaviin esineisiin tms luvaton rajanylitystä yrittävät henkilöt.

### 4. Eroamisikä

Hallintolaki 35§.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "rajavartiolaitoksessa tasavallan presidentin nimittämä virkamies ei edelleenkään voisi jatkaa eroamisikänsä jälkeen toisin kuin puolustusvoimissa".

Jos ja kun kyseessä ovat sotilasvirkoihin nimitetyt henkilöt, on vaikea nähdä perusteluja sille, että asiaa käsiteltäisiin eri tavalla kuin puolustusvoimissa. Sotilaseläkejärjestelmän perusteiden lisäksi tulee ottaa huomioon yksittäisten virkamiesten oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu. Tämä koskee myös rinnastusta puolustusvoimiin, joka sotilaallisen maanpuolustuksen ja siihen liittyvien asioiden osalta on enemmän kuin paikallaan.

### 5. SBC

Rajavartiolaki, 1 ja 2§

Toistuvat viittaukset "Schengenin rajasäännöstyö" eivät ainakaan helpota lain soveltamista ja sen ymmärtämistä. Sellaisenaan sitovaa EU-lainsäädäntöä ei ole tarpeen

eikä mahdollistakaan säätää kansallisesti uudestaan, mutta terminologian käytössä on syytä välttää ristiriitaisuuksia ja epämääräisyyksiä.

Ensinnäkin, "Schengen Borders Code" ei ole sellaisenaan suorana käännöksenä asianmukainen, vaikka se asetuksen otsikoinnissa mainitaankin. Kun kyseistä EU-säädöstä aikanaan valmisteltiin, sitä kutsuttiin ainakin alkuvaiheessa suomeksi nimellä "EU:n rajanylityasetus", mikä edelleenkin kertoo maallikolle enemmän kuin "Schengenin rajasäännöstö". Kyseessä on kuitenkin Euroopan Unionin antama asetus eikä mikään epämääräinen sopimuskokoelma, jollainen aiempi Schengenin säännöstö oli. Tämä korostuu etenkin silloin, kun lakiehdotuksessa muista samantasoisista asetuksista käytetään nimiä kuten Asiantuntijatiimiasetus tai Rajaturvallisuusvirastoasetus.

Lisäksi 2§:n määritelmässä viitataan esim rajavalvonnan, rajojen valvonnan ja rajatarkastusten osalta "Schengenin rajasäännöstöön". On kuitenkin niin, että voimassa olevan lainsäädännön määritelmät on kansallisista toiminnallisista tarpeista lähtien harkittu kokonaisuus, mitä EU-asetuksen määritelmät eivät voi olla. Sekavuutta lisää vielä se, että osa toiminnallisesti samankaltaisista määritelmistä viittaa EU-asetukseen, osa taas määritellään itse (vrt rajavartiomies - rajavartija). Erityisesti ylätasen määritelmien epäjohdonmukainen käyttö EU-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön välillä kaipaa tarkentamista: EU-asetuksessa ei mainita kertaakaan käsitettä "rajaturvallisuus", joka puolestaan on ehdotetussakin rajavartiolaissa operatiivinen yläkäsite. EU-asetuksessa lähinnä vastaava käsite on rajavalvonta. Toisaalta raja-asioita käsittelevä EU:n erillisvirasto tunnetaan nimellä rajaturvallisuusvirasto, ja sitä koskeva asetus rajaturvallisuusvirastoasetuksena, vaikka ehdotetun ja EU-lainsäädännön perusteella pitäisi puhua rajavalvontavirastosta. Edellä kuvatun perusteella voi olla paikallaan tarkentaa määritelmiä ja tarvittaessa kirjoittaa ne auki pelkkien viittausten sijaan.

12§

Lienee paikallaan käyttää virallista organisaationimeä "Euroopan komissio", ainakin asiasta ensi kertaa puhuttaessa, tai sitten termi "komissio" pitää määritellä 2§:ssä.

## 6. RTT

### 1.3 Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa

Rekisterijakoa on tarve selkeyttää nykyisestä. Tavoitetilassa rajavalvontaan ja rajatarkastuksiin liittyvät asiat ovat yhdessä rekisterissä. Vähintään rajatarkastustiedot pitää siirtää kuuluvaksi Lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin. Myös Turvallisuustietorekisterin tietoryhmistä osa on asiallisesti enemmän lupa- ja valvonta-asioihin kuuluvaa.

Turvallisuustietorekisterin käyttöoikeudet on voimassa olevassa laissa rajattu rikostiedustelu-, rikosanalyysi- ja tarkkailutehtävissä toimiviin rajavartiomiehiin. Rekisterin tietosisältö on monilta osiltaan sellaista, jota tarvitsevat muutkin kuin laissa käyttäjiksi rajatut virkamiehet. Luonnoksessa on esitetty, että käyttöoikeuksia *laajennettaisiin rajaturvallisuuden riskianalyysitehtäviin määrättyihin*. Määritelmä on ongelmallinen, koska edellyttää erillistä määräystä ja sen ylläpitoa.

Turvallisuustietorekisteriin on esitetty lisättävän uusi 7 kohta, joka koskisi SBC:n liite 2 mukaisten merkintöjen kirjaamisen. Asiasisällön kannalta tiedot ovat keskeinen osa rajatarkastustietoja, joita ei tule sijoittaa kahteen eri rekisteriin.

Rajatarkastustietojen määrittely on voimassa olevassa laissa ylimalkainen (=tarpeellisia tietoja rajatarkastusten suorittamisesta). Lain tasolla ei ole säädetty riittävän tarkkaan niitä tietoja, joita voidaan rajatarkastuksista kirjata (suomalainen, kolmannen maan kansalainen tai viisumivaltainen -> mitä saadaan kirjata ja millä perusteella?)

### **Muut asiat**

Luonnoksessa ei ole lainkaan käsitelty aikaisemmin ilmoitettuja muutostarpeita, joita ainakin ovat seuraavat kohdat:

22 § 1) kohta: lisättävä liikenteen valvonta tai lakisääteiset valvontatehtävät

23 § lisättävä ainakin TEM (talousvyöhykettä koskevat lupa-asiat)

31 § Rajatarkastustietojen säilytysaika 2v -> 5 vuoteen. Nykyinen kahden vuoden säilytysaika on liian lyhyt. Historiatiedolla on suuri merkitys esim. rikostorjunnan kannalta, lama-jutun vanhenemisaika on esim. 5 vuotta.

37 § Tietojen arkistointi: Poistettavat tiedot arkistoidaan? Pykälään voisi tarkentaa muotoon "voidaan tarpeellisin osin arkistoida", jottei tule käsitystä, että kaikki poistettavat tiedot on arkistoitava.